ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 128 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 30 ՄԱՐՏ. 1900 12 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1317 30 ՄԱՐՏ, 1316 12 ԱՊՐԻԼ (Ն. Տ.) 1900

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 75 ղրշ. / Վեցամսեայ 40 »

Գաւառներու համար { Տարեկան 100 » / Վեցամսեայ 50 » / Եռամսեայ 25 »

Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. / Վեցամսեայ 12 »

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան:

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغيك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK"
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

10 ՓԱՐԱ — ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՍՏԻՖԱՆԻ ԱՐՔԻԴՔՍՈՒՀԻ

Այժմ կոմսուհի Լօնեայ, Պելճիքայ Լէօբոլտ թագաւորին աղջիկը, Աւստրիոյ հանգուցեալ Ռուտոլֆ գահաժառանգին այրին։ Տասնեւմէկ տարի այրի մնալէ ետք, անցեալները կարգուեցաւ Լօնեայ կոմսին հետ, հրաժարելով իր բոլոր իրաւունքներէն եւ առանձնաշնորհումներէն։ Առաջին ամուսնութենէն աղջիկ մ'ունի, Էլիզաբէթ արքիդքսուհին, տասնեւվեց տարեկան։

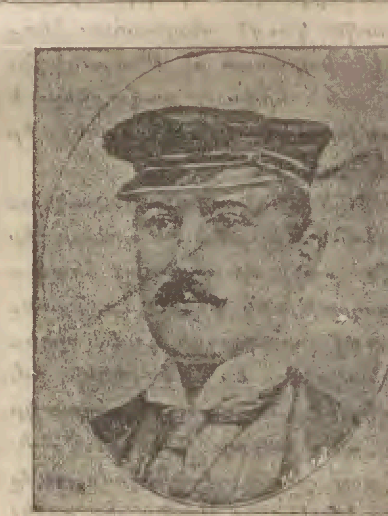

ԿՈՄՍ ԼՕՆԵԱՅ

Սդեֆանիի ամուսինը Մաճառիստանի ամենահին ընտանիքներէն կը սերի։ Դիւանագիտական ասպարէզին նետուած է իբրեւ կցորդ Հռոմի, Բարիզի եւ Լոնտոնի աւստրիական դեսպանատանց։ Հրաժարեցաւ եւ կայսերական քօֆիւնեն բնդունեցաւ, Սդեֆանիի հետ կարգուելու համար։ Կոմս Էլեմեր Լօնեայ ծնած է 1863 Ապրիլ 20ին։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՆԿՈՒՄ

Մօտակայ գաւառէ մը եկած նամակի մը մէջ ցաւ ի սիրտ կը կարդանք տողեր՝ որք միրայնոց բարոյական անկումը կը նկարագրեն։ Եթէ մեր թղթակից ամբողջ ճշմարտութիւնը կ'ըսէ, իրաւցնէ չատ տխուր է կարդալ այդ նամակը։ Բարոյական լաւ յատկութիւններ ցոյց տուող գիւղ մը սկսած է վատթարանալ բարքով։ Ամէն տարի կ'աւելնան ամուսնական դաւաճանութիւններ։ Ամէն տարի կրթութիւնը կ'իյնայ, դպրոցն իր չուքը կը կորսնցնէ, նոյն իսկ աւանդական պարկեշտութիւնը կը մոռցուի եւ եկեղեցին կ'ամայանայ։

Մօտակայ գաւառէն եկած այս տխուր ծանօթութիւն կրնայ յարմարիլ չատ մասերով նաեւ թէ՛ մայրաքաղաքիս թէ հեռաւոր գաւառներուն մեր ազգայիններուն՝ նիւթական, տնտեսական չահերու վնասն ա՛յնքան ազդեցիկ չէ հասարակութեան մը համար ո՛րքան կորուստն իր բարոյականին, որ ո եւ է հասարակութեան հոգեկան կեանքը կը կազմէ։ Աւանդական պարկեշտութիւնը, համեստութիւնը, ամուսնական կեանքի քաղցրութիւնը մոռցա՛ն մեր գաւառացի եղբարք։ Այս առաջին անգամը չէ որ այսպիսի թղթակցութիւն մը հրատարակելու տխուր հարկին ներքեւ կը գտնուինք։ Լրագիրք գրեթէ ամէն օր կը պարունակեն առաւել կամ նուազ ծանրութեամբ անբարոյական պարագաներ որք մեր կրթական, եկեղեցական գործերուն մէջ գտնուած անկում մը ցոյց կուտան։

Այս տխուր ճշմարտութեան արձագանգ ըլլալով հանդերձ, չենք կրնար վերջացնել առանց սա՛ պարզ դիտողութիւնն ընելու թէ գաւառի հոգեւոր իշխանութիւնք իրենց հօտին բարոյական կեանքին ի՛նչպէս կը հսկեն որ այսպիսի դժբախտութիւններ կը պատահին իրենց աչքին տակ։ Մեր թղթակից տար ալ պատասխանը տուած կ'ըլլայ, երբ կ'ըսէ.—«Ամուսնական դաւաճանութեանց մէջ միչտ քահանային մատը կայ։ Բռնուած եւ հասկցուած իրողութիւն մ'է այս»։ Ինչո՞ւ է որ մեր քահանաներ ա՛յս աստիճան ինկած են։ Ցաւ ծախս կ'ըսենք թէ անոնք ագէտ են, բայց ագէտ ըսելով կ'ուզենք աւելի հասկնալ թէ կարդալ գրել քիչ գիտեն, խօսիլ չեն գիտեր։ Բայց ագիտութիւնը մայր է ամենայն չարեաց, աչք գոցելով ու առաջին եկողին տալով հոգեւոր իրաւասութիւն մը, առաջին հարուածը տուած կ'ըլլանք մեր հասարակաց բարոյականին։ Մեր կատարած ընտրութիւնները կը ցուցնեն թէ ո՛ր աստիճան յարգանք կուտանք բարոյականին։ Հոգերնիս չէ թէ մեր տուներուն հոգեւոր խնամքն որո՞ց կը յանձնենք, հոգերնիս չէ թէ մեր ընտանեկան բարոյականը կրնայ աւրուիլ տխուր օրինակներով՝ որք բարձրէն կ'իյնան մեր վրայ։ Գիտե՞նք ո՛րչափ ժամանակներէ ի վեր կը քարոզուի այս ճշմարտութիւն մեր մէջ, բայց մտիկ ընող չկայ, եւ ժամկոչը, տիրացուն, լուսարարը կամ առ առաւելն անպիտան վարժապետ մը դարձեալ մեր քահանան, մեր բարոյական հրահանգիչը պիտի ըլլան։ Ու դարձեալ ամէն մօրուորերնիս մէջ բողոք մը կայ թէ անարժան եկեղեցականներու յանձնած ենք մեր հոգեւոր առաջնորդութիւնը։ Ուրիշ յանցանքը որո՞ւնն է։

Մեր թղթակից կ'ըսէ թէ քահանայք ա՛յն ատենէն արծաթասէր դարձած են, որ, երբ հարկ ըլլայ, դաղատագրի եւ այլ միջոցներով պատրաստ են ամուսնական խնդիրներ սանդծել, քակել եւ կապել իրենց իրաւասութեան սխալ հասկցուած սահմանին մէջ։ Մենք այս ատենէն իրաւունք չունինք տար մեր թղթակցին, որովհետեւ գիտենք թէ ակնարկուած գաւառին մէջ գտնուած Առաջնորդը գոնէ եկեղեցական խնդիրներու նախանձախնդիր է, նոյն իսկ երբեմն չափազանց գործածելով իր նախանձախնդրութիւնը։

Ուրիշ բարոյական ոյժն երթալով կը պակսի մեր գիւղերուն մէջ, բան մը՝ որուն չէինք սպասեր ընաւ, եւ բան մը որ աւելի չարիքէ աւելի ազնուաբեր է մեր կրօնական հաստատութեան։ Մոռնալով կրօնի պատուիրանները, անտես ընելով բարոյական պարկեշտութիւնը, ըմբռնելով մեր զգացումները, սա անհ չնջալով, թողուլ որ ընտանիքները քայքայուին բարոյապէս, առնել պարզապէս կը նշանակէ բարոյական անկում, բառին կատարեալ նշանակութեամբ։ Խորհելու մի՛ ծնինք, քանի որ չարիքն երթալով կ'աւելնայ։ Դպրոցներուն հին մեթոտը փոխեցինք բարոյականի, կրօնի դասերը վանեցինք մեր ծրագրէն, սա՞ր համար որ ներկայ բարոյական անկման ականատես ըլլայինք։ Ուրիշ հինը նորէն չատ ու չատ գերադաս է եղեր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԻԼՊՈՒԱ ՄԱՌԷՕՅԼ
ԹՐԱՆՍՎԱԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ

Գնդապետ Ֆրանսայի Վիլպուա Մառէօյլ, որուն մահը ծանուցինք, հազիւ 52 տարու կար։ Սէն Սիրի զինուորական վարժարանի չրջանն աւարտելէն յետոյ, 1867ին ծովային հետեւակազօրքերուն մէջ մտաւ եւ ընդհանուր Բօզինչին զրկուեցաւ։ 1870ին տեղակալի աստիճանով Ֆրանքօ-Բրուսիական պատերազմին մասնակցեցաւ եւ հարիւրապետի աստիճանին բարձրացաւ։ Լաւառի բանակին մէջ կռուեցաւ եւ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ Պլուայի առման միջոցին։ Իր գնահատելի ծառայութեանց համար Պատուոյ Լէգէոնի խաչին ընդունեցաւ։ 23 տարեկան էր այդ միջոցին։

Այնուհետեւ զինուորական բարձրագոյն վարժարանի դասախօսութեանց հետեւեցաւ եւ 1882ին վաշտապետ անուանուեցաւ։ 1886ին Զօր. Պուլանժէ սպայակոյտին մէջ պաշտօն մը տուաւ անոր։ 1888ին տեղակալ գնդապետի աստիճանին բարձրանալով 19րդ զօրաբանակին սպայակոյտին պետ անուանուեցաւ։ Ալճերիոյ մէջ, փափուկ պաշտօն մը զոր մեծ տաղանդով վարեց։

1892ին գնդապետի աստիճանով Ֆրանսա դարձաւ եւ Մայէնի ու Սուասոնի գունդերուն հրամանատար եղաւ։ Բայց Ֆրանսայի պահակազօրաց հրամանատարութիւնն ընել չէր ուզեր. իր բախտախնդիր նկարագրին չէր յարմարեր։ Ուստի Ափրիկէի գաղթային բանակին Ա. գունդին մէջ պաշտօն մը առաւ։

Ամէնէն փայլուն զինուորական ապագան վերապահուած կը թուէր երիտասարդ գնդապետին, երբ 1895ին ընտանեկան սուգի մը պատճառաւ հրաժարական տուաւ։

Գնդապետ Վիլպուա Մառէօյլ իր հանգստեան քաշուած օրերուն մէջ՝ կը ջանար Ֆրանսայի ամէն կողմեր զինուորականներու ընկերակցութիւններ կազմակերպել։ Այս միջոցին ծագեցաւ Թրանսվալի պատերազմը որ գործունէութեան նոր դաշտ մը կը բանար Ֆրանսացի գնդապետին։

Վիլպուա Մառէօյլ գնդապետին մահը մեծ ցաւ պատճառեց ֆրանսական բանակին, որուն մէջ ծառայող թէ՛ բարձրաստիճան եւ թէ ստորադաս զինուորականներուն համակրանքը շահած էր այնքան իրաւամբ։

Գնդապետ Վիլպուա Մառէօյլի եղբայրը որոշած է իր եղբօր մարմինը անգլ. հողին վրայ չթողուլ։ Արտօնութիւն պիտի խնդրէ անգլիական կառավարութենէն՝ երթալ փնտռելու համար գնդապետին մարմինը, որ Հարաւ-Ափրիկէի մէկ անկիւնը՝ Բլէմֆոնթէյն մօտ Պօշոֆի մէջ ինկած է պատերազմի դաշտին վրայ։

Բարիզի Քաղաքապետութիւնը պիտի որոշէ Վիլպուա Մառէօյլ անունը տալ Բարիզի մէկ փողոցին։

ԹԻԹԵՌՆԻԿԸ

Բանի մը աօրեայ ըլլալը պատճառ մը չէ իր ունայն ըլլալուն։ Ամէն ինչ վաղանցուկ է, բայց վաղանցկութիւնը երբեմն սքանչելի է։

Թիթեռնիկին նայեցէք. ան կենդանի մը չէ, այլ կենդանիի մը փթթումը։ Թիթեռնիկին կեանքը ա՛ն է միջատներուն մէջ, ինչ որ է ծաղիկը՝ տունկերուն մէջ, այսինքն վաղանցիկ։

Ծճիմ, անկենդան ու անգիտակից, բնութեան է՛ն տգեղ ու տժգոյն արարածը, եւ որ սակայն անհուն թափուր սանդուղին մէկ աստիճանը կը կազմէ. յանկարծ կը զարթնու, թօյլ ու սողուն միջատ, կը թռչի, կ'իմանայ. իր կեանքը օդային է համակ. կոյտ եւ անարուեստ նիւթերէ կերտուած հողեղէ՛ն. օդին հիւրը կ'ըլլայ եւ լոյսին զաւակը։

Ո՞վ սանդծեց այս հրաշալին.

—Սէրը։

Թիթեռնիկը սիրոյ չրջանն է. ալ մի՛ զարմանաք թէ նա ինչո՛ւ այսպէս թեւերը կը տարածէ, բոլոր ծաղիկներուն կը զգայ իր ժպտող քմայքին անձնատուր։ Իր աչքին ոսկի է ամէն բան, ամէն բան կը չողայ իրեն համար սա՛ բացակէդ մթնոլորտին մէջ, որ երբեմն ընդերկուցութիւն կուտայ։ Երջանի՛կ էակ, կը փթթի ժամանակին, իր ցնծոտ չրջագգեստը կը թօթուէ, կը զգուէ քանի մը. վայրկեան ամէնէն երկնային կեանքը ապրելով կը մեռնի։

Կը ծաղկի մեռնելու համար ընդ փոյթ. իր ծարաւը յագեցնելով, ուրախութեան բաժակը մինչեւ ցմրուր քամելով կը չորնայ։ Երջանի՛կ, իրեն համար սիրելը ապրիլ է, սիրած ըլլալը՝ մեռնիլ։ Անշուշտ այս սուղ միջոցին, ա՜յնքան հեշտագրգիռ փոքրիկ էակին սրտին մէջ կը խառնայ սէրը. իր թեթեւ կեանքը կը գերազանցէ է՛ն զօրաւոր արարածներու կեանքը, նոյն իսկ մարդոց մեծագոյն մասին կեանքը։ Կարճատեւ եւ փայլուն կայծա՛կ, միօրեայ ծաղի՛կ, օդին քեղի, ո՜վ Աստուծոյ սիրեցեալը. քու կեանքդ մէկ քանի ժամերու մէջ կ'ամփոփէ սա՛ երկու երկնային վայրկեանները, ծաղկիլ, սիրել ու մեռնիլ։

Թրգմ. Պ. ՌԸՆԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԳԵՂ ԲԱՐՔԵՐ

ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Լրագրական նեղ սիւնակներուն մէջ յաճախ կը մատնանշենք մեր տգեղ բարքերը. ցոյց կուտանք իր խաթարումներն ու վէրքերը բազմազան։ Բայց ո՞վ կը կարդայ այդ յօդուածը, չատեր վարժուած են արդէն չ'կարդալ ինչ որ մեր ընկերային բարքերը կը քննադատէ, եւ եթէ նոյն իսկ կարդանք, կ'արհամարհենք ու մէկ կողմ կը ձգենք, ի հարկին նախատինք խօսք մըն ալ ուղղելով յօդուածագրին։

Լրագրութիւնը դպրոց մըն է մեծերուն համար. աչակերտ մը վարժարանի պաչտօնեայէն կը լսէ ու կը սորվի, մենք ալ օրաթերթէն կրնանք օգտուիլ։ Սակայն կը ցաւիմ ըսել, մեր մէջ տակաւին նախապաշարում մը կը տիրէ օրագրութեան նկատմամբ. չենք գիտեր օգտուիլ այդ մրոտած թուղթերէն, որոնք մեծ աչխատութեան մը արդիւնքն են։

Լրագիր կարդա՛նք եւ օգտուի՛նք անկէ, լրջութեամբ կարդանք եւ արդիւնքը պիտի վայելենք։ Բայց դժբաղդաբար, մեր մէջ չի կայ այդ լրջութիւնը. ամէն պարագայի մէջ առաքինութիւն մըն է անկեղծութիւնը եւ մենք կ'անարգենք զայն։

Մեր ընկերային պարտականութեանց մէջ յաճախ կը թերանանք, մեր խօսքին ու վարքին մէջ պարկեշտութիւն չկայ. անկեղծութիւն անունին ներքեւ ապաստանած ամէն պժգալի խօսք կ'արտասանենք եւ կը խաթարենք բարոյականը եւ անձնական արժանիքները։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ԵՒ ՕՐԱՆԺ

ԳԼՈՒԽ Գ. (12)

ՈՍԿԵՀԱՆՔԵՐՈՒ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Մինչեւ հիմա Թրանսվալ, 12 տարուան մէջ հանքերու չահագործումով 1,500 միլիոն փրանքի ոսկի արտադրած է։ Դեռ 20 միլիառ փրանքի ոսկի կը մնայ Թրանսվալի հանքերուն մէջ։ Ուրեմն այդ հանքերու սպառման վրայ մտատանջ ըլլալու հարկ չկայ։

Յոգնի է թէ ոսկեհանքերը ո՛րքան խոռունկ ըլլան՝ կրնա՞ն բաւականաչափ ոսկի արտադրել։ Մինչեւ ցարդ եղած ամենախոր պեղումներ, մաթեմաթիքական ճշգրտութեամբ ապացուցած են թէ որքան ալ վա՛րն իջնենք, ոսկիի երակներուն արտադրութիւնը նոյնն է։ Երբեմն երկրորդական ցնցումներու հետեւանօք երակներուն մէջ հերձում մը տեղի կունայ, աւելի կամ նուազ տարածուն, որ կ'երթայ խառնուիլ ժայռի բեկորներու հետ։ Բայց մի՛շտ ոսկիի երակը իր կանոնաւոր կազմութիւնը կը վերստանայ, ուստի պէտք չէ վախնալ երբ այս ինչ պեղումին եւ այն ինչ պեղումին մէջեւ տարբերութիւններ երեւան ելլեն։ Յաճախ ոսկեհանքերը որքան խոռունկ պեղուին, երակներու հաստատութիւնը կ'աւելնայ։ Ու երբեմն կը պատահի որ գլխաւոր երակին քով երեւան կ'ելլեն երկրորդական երակներ ալ, որոնց չահագործումը մեծ չահ կ'արտադրէ։

Հանքերէն ոսկի հանելու մեթոտներն օր ըստ օրէ կը կատարելագործուին։ Իսկզբան հանածոներուն մէջ գտնուած ոսկիին 100էն 50-60ը միայն կրնային զատել. Ցիանեւր ոսկին կարելի չէր անմէկնելի միջոցաւ, որով փչրուած փոչին մէջ կը մնար եւ կը կոչուէր բէյլինկ։ Հանքերու տէրերը այս արդիւնքէն գոհ չմնալով ուզեցին ա՛լ աւելի մեծ համեմատութեամբ ոսկի ձեռք ձգել։ Բիմիագէտները այնպիսի քիմիական բաղադրութիւն մը յաջողեցան գտնել, որով կարելի էր բէյլինկի մէջ գտնուած ոսկիին ամենամեծ մասը զատել։ Այս եղանակով հանածոյին մէջ գտնուած ոսկիին 100էն 70 կրցին զատել։

Սակայն վերջին տարիներս ձեռք բերուած այդ արդիւնքէն ալ գոհ չմնալով, բէյլինկին մէջ մնացած մաս մը ոսկին ալ ուզեցին զատել։ Բիմիագէտները այս անգամ ալ նոր քիմիական բաղադրութիւն մը գտան, որուն միջոցաւ բէյլինկի աւելցուքին մէջէն ալ, որ սլայմ կամ սլիմ կը կոչուի, ոսկին կրցան զատել։ Վերջապէս այս կատարելագործութեանց չնորհիւ, այսօր կարելի եղած է հանածոյին մէջ գտնուած ոսկիին 100էն 85ը ձեռք ձգել, ինչ որ մեծ բան է։

Դիւրին է եզրակացնել թէ, հետզհետէ կատարելագործեալ եղանակներով, հանածոներուն մէջ գտնուած ամբողջ ոսկին կարելի պիտի ըլլայ ձեռք բերել։ Շատ մը հանքատէրեր որոնք իրենց հանքերուն արտադրութենէն գոհ չեն, իրենց հանածոյին մէջ գտնուած ոսկին կրնան զատել։ Ռանտի ոսկեհանքերու չահագործման թուականէն սկսեալ, անդէտ նետուած բեկորներու, սլայմներու մէջէն տակաւին չեն կրցած ոսկին հանել, բայց երբ օր մը անոնց մէջ գտնուած ոսկին զատեն, ահագին հասոյթ մը կրնայ բերել հանքատէրերուն։

Գալով հանքերու չահագործման խնդրին, քանի մը խօսք կ'արժէ ըսել այդ մասին։ Հանքի մը չահագործման ծախքերը ո՛րքան նուազ ըլլան, հանքային ընութեան չահաբաժինն ալ այնքան կ'աւելնայ. իսկ նուազ ծախ հանքերու չահագործումն ալ կրնայ չարունակուիլ, եթէ ծախքերը նուազին։ Բանի մը տարիէ ի վեր Թրանսվալի հանքերուն ծախքերը հետզհետէ կը նուազին։ Ռօպէնսընի հանքը որ առաջ 90 փրանք ծախք կ'ընէր մէկ թոնօ հանածոյին համար, դարձեալ խոչոր չահ մը ձեռք կը ձգէր, որովհետեւ մէկ թոնօ հանածոյէն $1\frac{1}{2}$ ունկի ոսկի կը հանէր, ինչ որ 130 փրանքի համարժէք է։ Անկէց ի վեր երթալով ծախքերը նուազեցան, այնպէս որ հանածոյին իւրաքանչիւր թոնոյին 35 փրանք ծախք կ'երթար. ալ կրնաք հաչուել թէ բաժնեթղթերուն չահաբաժինները որքան աւելցան։

(Շարունակելի)

Մանե՛նք միատեղ մեր ընտանեկան ակումբներուն մէջ, տեսէ՛ք ինչ անկերպարան վիճակ, ո՛չ հայրն ունի իր պատշաճ գիրքն ու բարքն եւ ո՛չ ալ զաւակները կը ճանչնան իրենց պարտքը։ Բիչ մը աւելի մանրմացէ՛ք եւ կամացուկ մը ականջ դրէք խօսակցութեան, հայրը նախատինչ բառերով կը համեմէ իր խօսքը. զաւակը ըմբոստ է, այր եւ կին կռիւի կ'ելլեն. ինչո՞ւ . . . — Որովհետեւ անկեղծ են, ինչ որ ներսէն կը զգեն, պարտին զայն խօսիլ, ահա՛ քաղաքակրթութեան արդիւնքը մեր մէջ։

Կիրակի է, եկէ՛ք եկեղեցի երթա՛նք, Մեծ-Պահք է եւ քարոզ պիտի խօսին։ Մեծ-Պահքի չարականները զմայլիչ եղանակ մը ունին եւ մարդ կը բարձրացնեն հոգեւորապէս. օրուան քարոզիչն ալ նշանաւոր կղեր մըն է, բայց ինչ կը տեսնէ՞ք, աղջիկ ու մանչ զիրար զննելու միայն եկած են, քահանան իր պնակն ու դանձանակը կը հոգայ, դպիրները իրենց խոստորնակ եղանակներով ուրիշներու ուշադրութիւնը կ'ուզեն գրաւել, թաղին ծրի պաշտօնեայներ իրենց պնակը կ'ուզեն արդիւնաւորել. ահա՛ այս է տեսածդ, ինչո՞ւ . . . ։

— Որովհետեւ անկեղծ են, ամէն մարդ իր չահը կը նախատեսէ, եւ եկեղեցւոյ մէջ ինչո՞ւ անտեսեն իրենց այդ իրաւո՛ւնքը։

Եկէ՛ք անգամ մըն ալ վարժարան այցելենք։ Դասատուն կը պաշտօնավարէ միայն վարձք մը ստանալու համար, խեղճ աշակերտը կը չարչարուի այդ դասարանին մէջ. ինչո՞ւ . . . — Որովհետեւ ուսուցիչը զարգացած մարդ չէ, նոր դրութեան անտեղեակ, երբեք չաշխատիր նոր բան մը սորվիլ. սակա՛յն անկեղծ է զէթ, ինքզինք չատերուն նման բազմահմուտ չի ծախեր, եւ դժբաղդաբար դարձեալ պաշտօն ունի։

Եկէ՛ք այս անգամ սրճարանը մտնե՛նք. քանի մը պարոններ նարտ կը խաղան, ուրիշներ գրաւով թուղթ կը խաղան, անդին՝ անկիւն մըն ալ՝ երեք երիտասարդներ լրագիր մը կը չարչարեն։ Ո՞վ են այս խաղամոլները, տեսէ՛ք ինչ խօսքեր պիտի լսենք գետ. եռանդով կը չարունակեն իրենց խաղը եւ իրարու կը պատմեն իրենց ո եւ է համարձակ վարմունքը. ա՜խ, ինչ անկեղծ են ասոնք։ Մի մեղադրէք սակայն, մեծ գործ տեսած են մեր այդ երիտասարդները, ինչո՞ւ . . . ։ — Որովհետեւ անկեղծ են իրենք, ինչ ոչինչ թեկնածութիւն որ ունենան, զայն պարտին նոյնութեամբ գործադրել։

Ծովնաւին մէջ ենք, հոն ալ կազմուած է ակումբ մը. տաքուկ խօսակցութեան մը բռնուած են եւ ահա՛ վիճաբանութիւն մը ծնաւ։ Գաղափարի ընդհարում մըն էր եւ կը տեսնէ՞ք արդիւնքը, վիճաբանողներն՝ երկուքն ալ՝ ոտքէկ մը անարգեցին զիրար եւ լռեցին վերջապէս. կը ցաւիմ այս իրականութեան հանդէպ եւ գիտէ՞ք, ինչո՞ւ . . . ։ —Տակաւին չենք վարժուած խորհելու, գաղափարի ընդհարում մը չատ բնական է երկու խօսակիցներու միջեւ, պէտք է անուշութեամբ զիրար համոզել, բայց մենք այդպէս չենք ըներ, մենք անկեղծ ենք, ինչ որ խորհինք եւ զգանք, առաջին անգամ զայն դուրս կը թափենք նոյնութեամբ։

Ծրջագայութիւնը կը սիրեմ, եւ առողջութեան օգտակար է, եկէ՛ք պտոյտ մը ընենք Նէնի-Դաղու ծովեզերքը։ Տեսէ՛ք սա նորելուկ երիտասարդները երկսեռ, անոնք ալ ինծ նման կայտառ կամ մթագին ակնոց դրած են. մի՛ բարկանա՛ք, սակայն, ամօթ չէ ակնոց գործածելը եւ մանաւանդ ի հարկին օգտակար։ Կը նշմարե՞ք անոնց եռանդուն քայլերն ու խօսքերը, կը նշմարե՞ք անոնց գիւթիչ եւ նշանակիչ ակնարկները. պատանին մէկը նշմարած է այդ զբօսաշրջիկներուն մէջ՝ աղջիկ մըն է, եւ հայրենիք անոր ետեւէն կը վազէ՛։

Ահա՛ կը տեսնէ՞ք անկեղծութիւնը։ Մենք այդ անուամբ կը փափաքինք պարտիլ մեր միրա եւ անպատշաճ վարմունքն ու լսիրշ խօսքերը։ Անկեղծութիւնը առաքինութիւն մըն է, եւ մենք իրեն քողին տակ կ'արտայայտենք մարդուն բնական վայրենութիւնը։ Վ. Գ. Ս.

ՄԱՅԷՐ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մայէր հագուստեղէնի մեծ վաճառատունը որ երկար ատենէ ի վեր Պոլսոյ մէջ համբաւաւոր եղած է իր հաստատուն ու ճաշակաւոր հագուստներով, Զատկի առթիւ բերել տուած է կիներու, աղջիկներու եւ տղոց համար գեղեցիկ եւ վայելուչ զգեստներ, վերջին նորաձեւութեան համեմատ եւ չատ աժանագիններով կը ծախէ։ Մեծապէս գոհ պիտի մնան ամէն անոնք որ Մայէրի մեծ վաճառատուները պիտի դիմեն Ղալաթիա, Թիւնէլի ճամբուն վրայ եւ Պոլսոյ կողմը կամուրջին գլուխը։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ
ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՁԱԽՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

(Ստանտարտ Ապրիլ 7)

«Անգամ մ'ալ դժբախտ պատահար մը արձանագրելու հարկին մէջ ենք։ 400 Անգլիացի զինուորներ գերի ինկան Պօէրներուն ձեռքը։ Ձախողութիւնը տեղի ունեցաւ ի Ռեդէրսպուրկ, փոքրիկ քաղաք մը Պէթանիոյ կայարանէն տասն մղոն դէպ արեւելք, Պլէօմֆօնդայնէն 32 մղոն չափ դէպ ի հարաւ։ Ռոպէրդս իր հեռագրին մէջ չըսեր թէ այդ մարդիկ ինչ ընելու գացած էին հոն։ Կ'երեւի թէ Զօր. Կէդէքրի զօրաբաժնէն ղրկուած էին երկաթուղին քանդելու գործողութեանց մասնակցելու։ Իրենցմէ չատ աւելի բազմաթիւ Պօէրք չորս կամ հինգ թնդանօթներով պաշարեցին մեր մարդիկը։ Մեր զինուորք հաւանաբար թնդանօթ չունէին։ Ցարձակումն սկսաւ անցեալ Դչ. կէս օրին եւ դիմադրութիւնը չարունակեց մինչեւ Դչ. կէս օրէ առաջ ժամ 9ին, երբ դժբախտ Անգլիացիք անձնատուր եղան, որովհետեւ ա՛լ անկէց ետք անոնց հետքը կը կորսուի։ Զարմանալի է որ Լօրտ Ռոպէրդս իր հեռագրին մէջ չի յիշատակեր ո՛չ պօէրական ո՛չ անգլիական սպաննեալներու եւ վիրաւորներուն թիւը։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ գունդ մը զինուորք, քանի եւ չորս ժամ դիմադրելով թշնամիին, բոլորովին անյայտ կ'ըլլան, իրենց ետեւը կասի հետք մ'ալ չթողլով։ Լօրտ Ռոպէրդս Դչ. օր կռիւին իմացաւ, եւ հրամայեց Զօր. Կէդէքրի որ կարելի եղած արագութեամբ Սըրրինկֆօնդայնէն Ռէտէրսպուրկ վազէ։ Գ. զօրաբաժնին պետը (Կէդէքր) փութաց կատարել Լօրտ Ռոպէրդսի հրամանը, եւ կռուոյն վայրն հասաւ ճիշտ անձնատուութենէն մէկ ու կէս ժամ ետք։ Երբ Կէդէքր վեր կը վազէր, Բէմէրուն Հայլանտըրներն ալ միեւնոյն ատեն Պէթանի ղրկուեցան։ Անոնք ինչ եղան, չենք գիտեր։

«Պօէրք մեծ գործունէութեան մէջ են Պլէօմֆօնդայնի չուրջ։ Անոնք իրենց զօրաց մեծագոյն՝ եթէ ոչ ամբողջ մասը Բրանտֆորտէն դէպ ի հարաւ քշելու գացած են, զանազան գունդերու բաժնած են զանոնք, եւ մեր հաղորդակցութեան գիծերուն կ'սպառնան։ Քաղաքին չատ մօտերը կը տեսնուին անոնց հետքերը մինչեւ Ջրի Աւազաններուն քով։ Սըրրինկֆօնդայնէն Եակէրսֆօնդայն գացող կառախումբ մը վրայ կրակ ըրին, ինչպէս նաեւ Զօր. Կէդէքրի յառաջապահներուն վրայ՝ Սըրրինկֆօնդայնէն հինգ մղոն վեր։ Կը վախցուի որ այս տողերը գրուած պահուն արդէն իսկ Պօէրք երկաթուղին մէկ մասին տիրած են։ Բանի որ չորս-հինգ թնդանօթ ունէին, ըսել է բաւական չատ են թուով, բայց զարմանալի է որ ինչպէս մինչեւ հոն կուգան եւ չեն տեսնուիր մեր զօրքերէն։ Զօր. Բլիմէնդս Ֆօրսմիթէն մինչեւ ի Պլէօմֆօնդայն իր ուղեւորութեան միջոցին ինչպէս կ'ըլլայ որ անոնց չպատահիր։ Հաւանական է որ Բուրն-Սըրուցի ծուղակը լարող նոյն Պօէրներն են որ Ռէտէրսպուրկի ձախողուածն ի գործ դրին մեր զօրաց վրայ։ Եթէ ասիկա ճիշդ է, ահա՛ նոր ապացոյց մ'ալ ձիերու պակասութեան, երեսէն մեր կրած վնասին։ Որովհետեւ տարակոյս չկայ որ եթէ Զօր. Ֆրէնչ կանոնաւոր հեծելներ ունենար, ինքերորդ զօրաբաժնին հետ ձեռք ձեռքի տալով, լաւ դաս մը պիտի տար պօէրական բանակին։

«Զօր. Վիլպուա-Մառէօյլ, Պօէրներուն զինուորական խորհրդականը, քանի մը օր առաջ Ցայտարարութիւն մը հրատարակեց ուղղեալ Ֆրանսացի կամաւորներուն որք մեզ դէմ կը կռուին։ Վիլպուա, Բիմպըրլէ եղած հեռագրի մը նայելով, վերջին ծառայութիւնը մատուցեր է պօէրական դատին եւ Եչ. օր մեռեր է ի Պօշօֆ փայլուն փոքրիկ կռուէ մը ետք։ Լօրտ Միթուէն իմանալով որ Ֆրանսացի զօրավարը պօէրական ջոկատի մը գլուխն անցած Եաքօպստալի ճամբուն երկայնքէն կը յառաջանար հաղորդակցութեանց գիծերուն վրայ յարձակելու, հրամայեց Բիքմէն գնդապետին անոր դէմ չարժիլ։ Գնդապետն իր արագ չարժումներուն չնորհիւ յանկարծակիի բերաւ թշնամին եւ բոլորովին պաշարեց զայն։ Կատաղի կռիւէ մը ետք, որուն մէջ սպաննուեցան Վիլպուա եւ եօթն Պօէրք եւ ութ ալ վիրաւորուեցան, ամբողջ ջոկատն ստիպուեցաւ անձնատուր ըլլալ, եւ 54 վիրաւոր գերիներ մեր ձեռքն ինկան։ Կ'երեւի թէ անոնք ամէնքն ալ օտարազգի են։ Օտարազգի զինուորք տակաւին բախտաւոր եղած չեն պատերազմին մէջ։ Ինչպէս կը յիչուի, Սկանտինաւեանք մեծ կորուստներ կրեցին երբ կ'ուզէին արգիլել Լօրտ Միթուէնի յառաջխաղացումը. հիմակ ալ Ֆրանսական լեգէոնն անբախտ եղաւ։

«Վերջապէս նոր ղրկուած ձիերը կը մօտենան Բարեյուսոյ ցամաքին։ Հարաւային Ամերիկայէն գնուած եւ ճամբու դրուած 10,000 ձիերը այս չաբթու Նատալ՝ եւ Բարեյուսոյ գաղթավայրը կը հասնին։ Տեսնենք Լօրտ Ռոպէրդս եւ Սըր Ռըտվըրս Պուլըր զեա ինչ բանի պակսութիւն պիտի կրեն։ Արդէն հազար ձի անցած օր Տըրպէն հասան»

ԶՕՐ. ՖՐԷՆՉ Բիմպըրլէի պաշարումը վերցնելու համար կատարած արագ ընթացքին ժամանակ 1,474 ձի կորսնցուց։ Արդէն 4,000 ձի միայն ունէր։ Անցեալ չաբթու ալ Լօրտ Ռոպէրդս 1,000 ձի կորսնցուց հիւանդութեանց հետեւանօք։

ԳՆԴ. ԱԼՊՐԷԽՏԻ ԿԱՐԾԻՔԸ. — Թայմըզի Թղթակիցը խօսակցեցաւ Ալպրէխդ գնդապետին հետ, որ Բրօնքէրի բանակին հետ գերի ինկաւ Անգլիացւոց ձեռքը։ Ալպրէխդ գերմանացի է, եւ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ. — Անգլ. հետեւակազօրքերը չատ պատուական են, գերմանականէն ալ գերազանց են։ Հեծելազօրքը մեծ բան մը չարժեր, իսկ ձիաւոր հետեւակները ընաւ արժէք չունին։ Գալով թնդանօթաձիգներուն, անոնք հիանալի են։ Գնդապետն աւելցուցեր է թէ քանիցս, նահանջի պահուն, զգացուցեր է Զօր. Բրօնքէրի թէ Անգլիացիք իր ետեւը պիտի դառնան. բայց Բրօնքէր ականջ չէ կախեր, համոզուած ըլլալով թէ անգլ. հետեւակազօրքերը չեն կրնար երկաթուղիէն հեռանալ՝ Պօէրներուն գալով, ըսեր է հրամատարը, անոնք անկանոն պատերազմի զինուորներ են, եւ ո՛չ այլ ինչ։ Կարգապահութիւն չունին։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԵԱՆ պատերազմին առթիւ, Երեսփ. Ժողովի մէջ Մր. Բորդնի ըսաւ թէ օրաթերթերն իրենց սիւնակները կը դոցեն պատերազմի հակառակ յօդուածներուն։ Հրապարակաւ խօսիլ ալ թող չեն տար՝ Ուրեմն կը մնայ միայն Խորհրդարանին ամպիոնը։ Բորդնի հարցուց թէ թշնամութիւնք ինչ պայմաններով պիտի դադրին. Բայց որովհետեւ Ժողովին կանոնադրութեան համեմատ, նոյն նիւթին վրայ առաջարկութիւն մը եղած է արդէն, որ առաջարկողն ալ Հարաւ-Ափրիկէ գացած է, ուրեմն հարկ է անոր վերադարձին սպասել։ Սըր Ուիլեըմ Հարքորդ ըսաւ թէ այս ընթացքով Երեսփ. Ժողովը ալ անկարող եւ ծաղրելի բան մը պիտի ըլլայ։ — Պատերազմական Նախարարն հարցման մը պատասխանելով, ըսաւ թէ Պօէր գերիներուն ամբողջ թիւն 5000 էր մինչեւ Մարտ 23 թուականը։ Անգլիացի գերիներուն թիւը ճշդիւ յայտնի չէ, բայց մինչեւ Մարտ 31 անյայտացողներուն եւ գերիներուն թիւը 3,466 էր։ Գերիներու փոխանակութեան համար տակաւին խնդիր եղած չէ։

ՊԷՅՐԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Ինչպէս գիտէք արդէն, դիւանագիտական աշխարհին մէջ մեծ յուզում առաջ բերած է Բորդուկալի կողմէ Անգլիոյ եղած Թոյլտուութիւնը, բորդուկէզ հողին վրայէն զօրք եւ զագմամթերք փոխադրելու ի Ռօտէզիա, Թրանսվալեան սահմանագլխին վրայ։ Բորդուկալ ասկէ առաջ դաչնագրութեամբ կապուած էր Անգլիոյ, որով խօսք տուած էր ի հարկին թոյլատրել անգլ. զօրաց փոխադրութիւնն իր հողին վրայէն։ Բորդուկալի այս գիջում մանաւանդ Ռուս լրագիրներուն դպչած է, որք կը պնդեն կը կանչեն թէ չէզոքութեան հակառակ է, բռնաբարուած է, եւլն, եւլն։ Անշուշտ մակոլեան օրաթերթերուն կարծիքը արգելք պիտի չըլլայ ընաւ անգլիացի զօր. Բարինկդընի, հնդկական բանակին հին սպաներէն, որ ի մօտոյ իր զինուորները, թնդանօթները, փամփուշտները անցընէ կամաց կամաց Մօզամպիքի երկրին մէջէն դէպ ուղիղ ի Թրանսվա՜լ . . . ։ Գերման համալսարանի մը մէջ միջազգային իրաւագիտութեան բրօֆէսոր մը Պէյրայի գործին եւ չէզոքութեան սկզբունքին վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Բորդուկալ ընաւ իր չէզոքութեան հակառակ բան մ'ըրած չէ, որովհետեւ նախապէս խօսք տուած է յատուկ պայմանագրութեամբ անգլ. զօրաց անցքը թոյլատրել։ Անգլիա իր պարտքը կը կատարէ հանդէպ Անգլիոյ։ Թէեւ ստոյգ է որ միեւնոյն ատեն Բորդուկալ իր չէզոքութիւնը կը բանաբարէ հանդէպ Պօէրներուն։

ՖՐԱՆՑ ԵՕԶԷՖ ԿԱՅՍՐ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ. — Վիեննայէ կը հեռագրեն առ Ստանտարտ. — «Անցեալ օր Ֆրանց Եօզէֆ կայսր ունկնդրութեան մը միջոցին յանդիմանեց Վիեննայի քաղաքապետը, Տր. Լուէկըր, որ հականգլիական յայտարարութեանց համար։ Կայսրն ըսաւ. — «Զարմանօք լսեցի որ դուք հականգլիական ճառեր կ'արտասանէք հրապարակային միթինկներու մէջ։ Կը յուսամ թէ պիտի չկրկնուին անոնք։ Վիեննայի քաղաքապետի մը չի վայլեր»

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐԱՆԺԻ ՄԷՋ. — Պլէօմֆօնդայն, Ապրիլ 5. — «Երէկ թեթեւ նախակռիւ մը տեղի ունեցաւ ի Պուչմանսքօբս. Պօէրք դէպ ի հարաւ քաչուեցան։ Զօր. Բլիմէնդս հաւ'եկուէ. Քաղաքին չուրջը կը տեսնուին թշնամիի փոքրիկ գունդեր։ Թշնամին Ջրի Աւազաններէն չի հեռանար ընաւ։ Միջոցներ ձեռք կ'առնուին մեր բանակին մէջ Պօէրներուն գործունէութիւնը տեսնելու։»

— «Զօր. Բլիմէնդսի ձիերն ու մարդիկ լաւ վիճակի մէջ են, հակառակ սաստիկ անձրեւին եւ զանազան անհանգստութեանց իրենց քալելու միջոցին Ֆիլիբոլիսի, Ֆօրսմիթի եւ Բէթրուսպէրկի մէջ 4 հազար ապստամբք հպատակութիւն յայտնեցին։ Թշնամին կ'ուզէ անպատճառ ձեռքէ չհանել Լէտիպրանտ ու Թապանչուն, որովհետեւ այս երկու քաղաքներուն չուրջ առատ խոտեղէն կրնայ գտնել իր ձիերուն համար։»

ԲՐՈՒՆՍՏԻԱՏ (Պօէրական բանակետղէն). — «Զօր. Վիլպուա Մառէօյլ իր սպաննուելէն քանի մը օր առաջ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած էր Ֆրանսերէն լեզուով օտարազգի կամաւորներուն. — «Գիտէք որ ես ձեզ ընկեր եմ։ Գիտեմ որ գլխ չէք մտցած, եւ զիրար կը հասկնանք։ Հետեւաբար կոչում կ'ընեմ ձեզ։ Հօս Վաալ գետին դէմ ժողովուրդ մը կայ զոր Անգլիացիք կը փափաքին զրկել իր իրաւունքներէն, կալուածներէն, որպէս զի քանի մը դրամատէրներ գոհ ըլլան անոր անկումէն։ Այս ժողովրդեան երակներուն մէջ խաղացող արիւնը մասամբ Ֆրանսական արիւն է։ Հետեւաբար Ֆրանսա կը պարտի օգնել անոր։ Դուք ունիք բուն զինուորի մը վայելուչ խանդավառութիւն, եւ հաւաքուած էք Պօէրական դրօշին ներքեւ, որ իցի՜ւ առաջնորդէր ձեզ ի յաղթութիւն»։

ՕՐՈՒԱՆ ՄԱՐԴՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ. — Ֆրանսացւոց անունն ելեր է թէ փոփոխամիտ են, տաք գլուխ են, եւլն. Միացեալ Նահանգաց մէջ գրեթէ ժամանակէ մը ի վեր մոռցուած էր ծովակալ Տիուէյի անունը, եւ ահա յանկարծ երեւան կ'ելնէ եւ մինչեւ իսկ Նախագահութեան ընտրելի կը ներկայանայ։ Այդ բախտաւոր ծովային զինուորը, որ Քավիդէի յաղթութեամբ ահագին ժողովրդականութիւն չահեցաւ անգամ մը, այրի մը հետ ամուսնանալէն ետք ամէն պատիւ կորսնցուց։ Նոյն իսկ քիչ մնաց իր ձեռքէն պիտի առնէին հանգանակութեամբ իրեն համար գնուած տունը, ըսելով թէ Ամերիկացիք ծովակալ Տիուէյի համար գնեցին այդ տունը, ո՛չ թէ Տիկին Տիուէյի համար։ Տիուէյ քէն ըրաւ, քաչուեցաւ։ Բայց հիմա յանկարծ մէջտեղ կ'ելնէ, կազմ եւ պատրաստ ժառանգելու Մաքինլիի իչխանութիւնը, մինչդեռ Մաքինլայէ վերադարձին նախագահութեան առաջարկողներուն խղճմտօրէն կը խոստովանէր թէ ինք քաղաքականութենէն բնաւ բան մը չի հասկնար եւ յաւէտ հեռի կը մնայ այդ ասպարէզէն։ Կ'երեւի թէ նոր Տիկին Տիուէյ, որուն համար կ'ըսուի թէ փառասէր կին մ'է, համոզեր է իր ամուսինը փորձել բախտը, եւ Սպիտակ Տան (Նախագահական պալատը) ժառանգութիւնը կորզել Մաքինլիի կամ Պրայընի ձեռքէն։ Ուրեմն ահա՛ Տիուէյ գործի վրայ. պայտը ընելու սկսաւ, եւ անցեալ օր Ֆիլատէլֆիոյ՝ ժողովուրդը փառաւոր ընդունելութիւն ըրաւ Քավիդէի յաղթականին։ Իր բարեկամներ կը դուչակեն թէ յաջող ընթացութեան մը յառաջ'ձգմանն է այս։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴՈՐԾԸ. — Երրորդ Հանրապետութեան միջոցին, երբ տարուէ տարի կ'աւելնային Ֆրանսայի գաղթականութիւններն ու գաղթային գործերը, չարունակ խնդիր կ'ըլլար գաղթային բանակ մը կազմակերպելու՝ այդ հեռաւոր երկիրներուն պաշտպանութեան համար։ Ֆրանսա ստիպուած ըլլալով իր անհաղ զինուորական ոյժը պահել Եւրոպայի մէջ, մանաւանդ 1870—71ի գերմանօ-ֆրանսական պատերազմէն ի վեր, չէր կրնար ի հարկին հեռացնել իր բանակին կարեւոր մասերը՝ գաղթականութեանց մէջ հոս ու հոն ղրկելու համար։ Բանիցս մերժուած էր այս մասին եղած առաջարկութիւնը։ Բայց վերջերս չաբաթներով վիճաբանութիւնք եղան Երեսփ. ժողովին մէջ, որ հասաւ այսօր 141ի դէմ 400 քուէով ընդունեց գաղթային բանակի մը կազմակերպութեան համար պատերազմական նախարար Կալիֆէի օրինագիծը։ Գաղթային բանակին մէկ մասը Ֆրանսա պիտի մնայ։ Երեսփոխանք ոմանք դէմ կեցան այս որոշման, ըսելով թէ ասոնց ներկայութիւնը կրնայ վտանգ մ'ըլլալ Հանրապետութեան, եւ այդ բանակին պետը կրնան գործիք ընել զայն իրենց նպատակին. Զօր. Կալիֆէ ասոր հակառակ խօսեցաւ, ըսելով թէ Ֆրանսայի կլիման անհրաժեշտ է գաղթային զօրաց առողջութիւնը կազդուրելու համար։

Գալով անոնց տարբեր կերպով վտանգաւոր ըլլալուն, ատիկա անհիմն է, ըսաւ նախարարը. գաղթային զինուորք Պրէսդ, Դուլոն, Լօրիան ծովային քաղաքներուն մէջ պիտի հաստատուին. «Հանրապետութեան թշնամիները Բարիզի մէջ կը գտնուին միայն, անոնք նոյն իսկ զիս գործիք ընել ուզեցին, իմ անունս ալ խառնեցին. Գոնէ չպատեցին որ նախարար ըլլայի (Ծիծաղ)։ Զօրավար ախտղուէս գոհ եղան եւ եկան ականջիս բաներ մը փսփսացին։ Այն ատեն ըսի ինքնիրենս. — «Մա՛րդ Աստուծոյ, ինծի քեզ կ'առաջարկեն, արդէն ուրիշներուն առաջարկած ըլլալու են։ (Բուռն ծափեր)։» Բարիզի մէջ կառավարութեան հակառակ գործ ըլլալու համար՝ պատերազմական նախարարին եւ Բարիզի զինուորական կառավարչին հաւանութիւնը պէտք է։ Շատ աղէկ գիտեմ թէ Բարիզի կառավարիչը զիս ձերբակալել կուտայ՝ եթէ բան մը փորձեմ. ես ալ զինքը ձերբակալել կուտամ, եթէ բան մ' խմանամ (Ծիծաղ)։ Պուլանժէ, եւ անկէ առաջ ալ ուրիշներ փորձեր ըրին, բայց ինչ եղան» Զօր. Կալիֆէի այս կտրուկ բացատրութիւններէն ետք, առաջարկուած բարեփոխումը մերժուեցաւ 78ի դէմ 433 քուէով։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆԻ բորդուկէզ դեսպանն յայտարարեր է Ամերիկայի արտաքին գործոց նախարարին թէ Տէլակօա Ծոցին երկաթուղիին համար Պեռնի իրաւարարական ատեանին կողմէ որոշուած գումարը պատրաստ է։

ԱՇԱՆԴԻՆԵՐՈՒՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ. — Սա՛ Աչանդիներն ո՛րկէց եղան Անգլիոյ գլխուն։ Արդէն հեռագիրը ծանոյց թէ ցեղային կռիւ մը ծագած է Աչանդիներուն երկրին մէջ, որուն մայրաքաղաքն է Քումասի։ Բնիկները հեռագրական թելերը կտրեր են, հաղորդակցութիւններն ընդհատուեր՝ են։ Անգլիոյ գաղթային պաշտօնատունն եկած լուրն ասկէ աւելի չէ ուրիչ։ Հաուսաներու (բնիկ անգլ. զինուորներ) գունդ մը երկրին ներսերը ղրկուեր է։ Զի կարծուիր որ Պօէրք մինչեւ այն կողմերը գործակալ ղրկած ըլլան Անգլիոյ դժուարութիւններն աւելցնելու համար...։

ԸՆԴԾՈՎԵԱՅ ՆԱՒԵՐՈՒՆ վրայ հարցումներ եղան Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Ծովային Նախարար Կոշըն յայտարարեց թէ կառավարութեան ուշադրութիւնը դարձուցած է այդ մասին։ Ըսաւ թէ այդպիսի նաւեր պաշտպանողական գործողութեան աւելի յարմար են քան յարձակողական։

ՔՈՒՊԱՅԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ. — Ամերիկայի Պատերազմական Նախարար Էլըհու Ռութ, որ Քուպա գացած էր քննական պտոյտ մ'ընելու, Ուաչինկդըն վերադարձաւ։ Կը յայտարարէ թէ Քուպայի կացութիւնը գոհացուցիչ է, բայց դեռ ժամանակը չէ ամերիկեան զօրքերն ետ քաչել եւ մանաւոր վարչութիւն մը տալ կղզիին, ինչպէս խոստացած էին Ամերիկացիք։ Մայիս 1ին, քաղաքապետական ընտրութիւնք պիտի կատարուին ամբողջ Քուպայի մէջ, եւ այն ատեն Քուպացիք ցոյց տուած պիտի ըլլան իրենց քաղաքական չափահասութիւնը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը դատապարտուած է 6 միլիոն 226,000 ֆր. վճարել Ֆրանսայի ճարտարապետ Աստրէնի, որ ժամանակէ մը ի վեր դատ բացած էր։ Այս գումարին քանակութիւնն որոշուած է ի Պուքրէչ գումարուող իրաւարարական ատեանէն։ Կառավարութիւնը կը պահանջէր 12 միլիոն տուգանք դատապարտել Ֆրանսացին։

ՎԵՐՋԻՆ ԹՂԹԱԲԵՐ

ՊԼԷՕՄՖՕՆԴԱՅՆ, Ապրիլ 5. — Բազմաթիւ անգլ. զօրքեր ամէն օր այս քաղաքը կը հասնին։ Պօէրական ջոկատներ կը չարժին ամէն կողմեր, իրենց հետ ո եւ է կառք չունին։ Պօէրք չարունակ վրէժխնդիր կ'ըլլան այն Օրանժեաններուն դէմ որք երդում ըրած են Անգլիոյ դէմ այլ եւս չկռուիլ Լօրտ Ռոպէրդսի հրովարտակին ներքեւ. հրատարակուեցաւ օրաթերթ մը (Բարեկամ Օրանժի) այսօր կ'ըսէ իր խմբագրականին մէջ. — «Պատերազմին վախճանն հեռի չէ. անգլ. զէնքերը պիտի յաղթեն, եւ երբ հաշտ. ափրիկեան Հանրապետութեանց խնդիրը քննելու ժամանակը գայ, հաշիւ պիտի առնէ ամէնք անոնք որք մեղադրելի գործերու պատասխանատու

կ'ըլլան։ Ներսլամիա եւ Հանրապետական պետի գանուելնիք մեղ դէմ չէնք անոնց տրամադրութեան նկատմամբ, եւ կ'ապասենք որ այս օրինակին հետեւին նաեւ մեր թշնամին զինուորական գործողութիւնները վարող անձինք։

«Երկու նախագահներէն, Ֆիլջէն եւ Քրիւկերէն, կառավարութ. հաղորդուած պիտի պահանջենք իրենց հրամանին տակ եղող մարդոց կողմէ գործուած անդթութեանց համար»։ — Լորտ Ռոպէրցի հրամանագրով ձիաւորներէն մէկ զօրաբաժին կազմուեցաւ, հրամանատարութեամբ Ճօն Համիլթըն զօրավարին։ Զօրաբաժինը կը բաղկանայ երկու կիսաբաժիններէ, առաջինը կազմուած է բոլոր Աւստրալիացիներէն, Քանատացիներէն եւ նոյնպէս կամաւոր զօրքերէ. երկրորդը կը բաղկանայ Հարաւ-Ափրիկեան անկանոններէն եւ նոյնպէս ալ կամաւորներէ։ Պլէօմֆօնթէյնի ջուրի խողովակներուն թշնամիին կողմէ կտրուիլը մեծ դժուարութիւն չի պատճառեր, բազմաթիւ ջրհորներ կան, եւ անձրեւները ջրամբարները լեցուցած են։ Քաղաքին զինուորական կառավարիչ Զօր. Բրիգիմէն յաջողեցաւ կատարեալ անդորրութիւն հաստատել ի Պլէօմֆօնթէյն։ Ամէն օր բազմաթիւ կառախումբեր կը հասնին քաղաքը։

ՄԱԶԷՐՈՒ, Ապրիլ 6. — Անգլ. ջոկատ մը կայ այս միջոցիս ի Վէրէնէր Փօրէօմի գետին վրայ, Ֆալըզզէյնի եւ Օրանժի սահմանագլուխը։ Անգլիացիք կ'սպասեն Պօէրներուն, որք անտառածածուկ հոն անցքէն պիտի անցնին։ Պաշտօնեաներուն մեծ-քերը գրաւուած են։ Կացութիւնը ծանր է։ Մեծ ճակատամարտ մը մօտալուտ է։

ԼՈՆՏՈՆ. — Բօսթ յրագիրը կը մեկնէ որ Լորտ Ռոպէրցս չուզեր մեծական հարուած մը տալ, որովհետեւ անպատրաստութիւնը կրնայ խիստ վտանգաւոր ըլլալ, եւ Պօէրք կրնան կտրել անգլ. բանակին հաղորդակցութեան գիծերը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիրացէ.քիրի մահը. ... Տ. Եզեկիէլ Վրդ. Խամսեան արձակուրդ խնդրած է Պոլիս գալով կը հիւանդութիւնը դարմանելու համար։

— Կը լսենք թէ Բերայի Թաղ. Խորհուրդը ամբողջ յանձնարարեր է Ս. Թարգմանչաց որբանոցին, որոնց մէկ մասը յանձնուած ըլլալով, չատ դժուարութիւն պատճառեր է, վասն զի թէ տեսուչը լուսաւոր եւ թէ վերը ամեն դատաւոր է։

— «Արեւելք»ի մէջ կը կարդանք.

Ռուսական կասալի թերթը կը պատմէ հետեւեալ սարսափելի եղեռնագործութիւնը որ Բաքուի մէջ տեղի ունեցեր է։ «Տեղական բաղնիքներէն մէկին ներս, ցորեկ մը հայ մը կը մտնէ կնոջ մը հետ եւ իրենց համար խուց մը կը խնդրէ լուացուելու համար։ Կէս ժամ ետքը մարդը դուրս կ'ելլէ, կը վճարէ խուցին վարձքը եւ կը յայտնէ թէ կինը դեռ ասոնե մնաց ալ պիտի մնայ խուցին մէջ, ու խնդրելով որ մինչեւ ժամ մը զայն անհանգիստ չընեն, կը վճարէ նաեւ այդ աւելորդ ժամուան վարձքը։ Ժամ մը կ'անցնի, հատ մըն ալ կ'անցնի եւ ոչ ոք-ձայն կուտայ խուցէն։ Կինը դուրս չելլեր։ Այն ատեն, բաղնիքապետը կասկածներ կ'ունենայ եւ խուցը խուց կ'առնէ սովորութեան, որուն կողմէ պաշտօնեայ մը բաղնիք գալով, կ'երթայ կը բանայ խուցին դուռը, որ կղպուած անգամ չէ եղեր, ու կը գտնէ կինը . . . առանց գլխի։ Ջարդարարը, որուն ո՛վ ըլլալը յայտնի չէ, իր զոհը սպաննելէ ետքը անյայտ չէ եղած որ անոր ո՛վ ըլլալը հասկցուի, եւ այդ պատճառաւ գլուխը կտրելով տարեր է իրեն հետ։ Նախատեսը զայն սպանուածին հագուստներուն եւ ճերմակեղէններին մէջ գնելով։ Այս խորհրդաւոր ու սարսափելի ոճրագործութեան չառժաւութը առ այժմ անկարելի պիտի ըլլայ գուշակել. ոչ կինը կարելի է ճանչնալ եւ ոչ ալ գտնել ոճրագործը որ հակառակ սովորականի խիստ խոհեմութեամբ, տակաւին ձեռք չէ անցուցած»։

— Աէնէն հաւած նամակներ կը ներկայացնեն տեղւոյն ազգութեան տրտմահանելի վիճակ մ'ունի. Խմբուանց Կամարագրալ պա-ջղ, չունի արհեստի յամ ամոցը, իրենց ազգայինները ու պէտք եղածին չափ գործ չեն գրեր իրենց կարգը ինտանեաց։ Զինուն սառակաւանց եղանակը յետին չքաւորութեան մէջ հանուած են։ Հիմակ դպրոցը ոլջացած են անչափ, բայց այս եղանակի փոփոխութիւն մը դպել կարելութիւն մը չէ գրած իրենց վիճակին մէջ։ Կամարակապցին երկրագործ ժողովուրդ մը չէ եւ ոչինչ կ'ապասէ այս գեղեցիկ եւ ժողով եղանակէն։

Կամարակապցին ժամանակ մը ունէր իր Արամեան վարժարանը՝ որմէ ելած են բաւական թիւով ընթացաւարտներ, որոնք այժմ ուսուցչական պաշտօն կը վարեն եւ գրական գաղութ մը ունին։ Դժբաղդաբար Կամարակապցին այս մխիթարութենէն ալ զրկուած է։ Վարժարանին ներկայ ամմէ մեղ հասած լուրեր չատ գոհացուցիչ չեն, նախորդ ձեռնհաս եւ կարող ուսուցիչները չկան հիմակ, ժողովուրդն ալ աղքատ՝ չկրնար թոշակ վճարել։ Բայց վարժարանը ունեցեր կանոնաւոր կազմակերպութիւն եղեր է որ նոյն դպրանոցները պէտք չի ծախսուին Կամարակապցիք ուսումնասէր են եւ նախանձախնդիր իրենց վարժարանին բարեկարգութեան, հետեւաբար կրնան կարող տնօրէն մը յանձնել իրենց վարժարանի գլխը, եթէ Անդամ մէջ կը պակսի ճշմարիտ այդ կարող պաշտօնեան։

Կամարակապցին երեք ուսեկէս տարիէ ի վեր զրկուած է—նաեւ եկեղեցական մխիթարութենէ։ Բահանայ չունին եւ նոյնակին մէջ երեւ երեք անգամ հազիւ կը կատարուի արարողութիւն։ Լսեցինք թէ քահանայ մը ձեռնադրել պիտի տան, եւ քուէարկութեամբ ընտրած էին Սէրովբէ էֆ. Պոյեանը՝ որ խանձիւղի այդ. վարժարանի տնօրէնութեան աշկերտ է։ Պոյեան էֆ. այդ պաշտօնը չուզեր ընդունիլ։ Անցեալ օրեր Պանտրմա-Ֆալըքէսիրի Տեղապահին հետ կը տեսակցէին եւ նա ալ կրկնէր թէ՝ «Պոյեան էֆ. անկեղծ է իր վարմունքին մէջ, անզացիք ալ այդ պաշտօնը կ'առաջարկեն, բայց չ'ընդունիր»։

Իրենց երկրորդ ընտրելին՝ Պ. Եղիշէ Վարդանեան դարձեալ չպիտի ընդունի, որովհետեւ նա իր գիւղին՝ Ապուչխիի խոճ չուզեր քահանայ ըլլալ, թէեւ այդ խոստումով յաջողած էր մտնել Արմաշ-Զմի ժառանգաւորաց վարժարանը։

Արեւմի կամարակապցին նոր եւ վերջնական ընտրութիւն մը ընելու եւ վերջացնելու է այս խնդիրը, քանի որ եկեղեցին կայ, քահանայ մը ունենալ անհրաժեշտ է։

ԹԱՂԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՍԿԻՒՏԱՐ

Ասկէ երկու ամսեակ տարիներ առաջ մեծ հռչակ կը վայելէր՝ Սկիւտարի Ճեմարանը, չատ մը գրագէտներ եւ երեւելի մարդիկ անկէ ընթացաւարտ ելած են։ Այդ չէնքը մեծփ դարձաւ, բայց իր պատուղներ կը վայելենք դեռ, եւ այսօր այդ հիմնաւուոր Ճեմարանին մնացորդները միայն կը տեսնենք Նոր-Թաղի բարձունքը հաստատուած։ Տուն մը վարձած է Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը, հոն տեղաւորած է իր աղքատիկ Թաղին երկսեռ տղաքները, ուր կը մարզուին ատենադպիր Գրիգոր էֆ. Փէշթիմալճեանի խնամոց ներքեւ։ Ասկէ օգտակար չէ՞ այդ աղքատիկ վարժարանը միացնել Ս. Խաչին եւ, դրամաչէս ալ մանուկներ կրթական ծախսերուն Թէեւ վարժարանին գիրքը բարձր եւ օդասուն, բայց չէնքը բոլորովին անյարմար է եւ վտանգաւոր. չունի դժբաղդաբար այցելութիւնը։ Ժամանակ մը Տօքթ. Թէրզեան էֆ. կը վարէր այդ պաշտօնը, բայց հիմակ այդ այցելութիններէն ալ զրկուած է, որովհետեւ Տօքթ. Թէրզեան էֆ. երբեմն կը բացակայի Թաղէն։

Երկսեռ ուսանողք առանձին կը նստին, բայց դասախօսութեան ժամերուն կը միանան. մանաւանդ հոգածութիւն մը ցոյց կուտայ վարժարանի հոգաբարձութիւնը իրեն յանձնուած աղքատիկ ուսանողներուն նկատմամբ։ Զնաագործի ուսուցիչն է Օր. Սոֆի Թիւլսի զեան, ձեռնարկութիւնն ալ իրեն յանձնուած է, ինչպէս եւ աղջկանց բնիկ նպաստն կարգի մը քանի դասերը։ Գովելի ձեռներէցութիւն մըն է, մանաւանդ, վարժարանին մէջ դերձակութեան դաս հաստատելը. քանի մը ամիսէ ի վեր հիմնուած են այդ գործին եւ յառաջ կը տանին։

Վարժարանի հոգաբարձութիւնը 350—400 դրչ. միայն կը յաջողի գանձել ծնողքներէ, 400—500 դրչ. ալ գանձանակէ եւ պնակէ կը գոյանայ. ասկէ զատ վարժարանը ունի կարծեմ քանի մը կալուածներ ալ, եւ այս ամէնը հազիւ թէ բաւէ ծախսերուն։ Չուսանելը անկէ նախանձելի դիրք մը ունի վարժարանը՝ իսկ եթէ կարելի չէ, խեղճութիւնն է միանալ միւս վարժարաններուն։ Եւ ասիկէ այս թերթը իրարմէ չատ հեռու ալ չեն։ Շատ մը տղաքներ Փօլ-Թօփուէն եւ մինչ Թաղին հոգալ կ'երթան մինչեւ Կետրէ։ Վարժարան մինչեւ Ենիմահալլէէն մինչեւ Սելամսըզ չերթալու մեր տղաքներ որ հինգ վարկեան աւարբերութիւն միայն ունի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. — Ապրիլ 5ին Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ տրուած հացկերոյթի միջոցին, Ս. Բետրսպուրկի Օսմ. դեսպան Հիւսնի բաշա իրր դեսպանական մարմնոյն երէցը, առաջին բաժակաճառը սարքեց Ռուսիոյ կայսեր եւ կայսրուհիին կենացը։

ԹՈՒՆԷԼԸ. — Ասկէ առաջ գրուեցաւ թէ Թունէլի մենաշնորհն յանձնուած է Կաղալի էֆ.ի։ Մէկ քանի օր առաջ պայմանագիրը կնքուեցաւ Հանր. Շինութեանց նախարարութեան եւ Կաղալի էֆ.ի միջեւ, որ հարկ եղած երաշխաւորութեան գումարը տուած է։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ ՏՈՒՐՔ. — «Մօնիթէօռ» կ'իմանայ թէ Հանր. Շինութեանց նախարարութիւնը որոշած է հրատարակութեանց համար տրուած արտօնագրերուն վրայ տուրք դնել։ Այս տուրքերը երեք կարգի պիտի բաժնուին. 1, 2, եւ 5 ոսկի։

ՏԻՖԼԻՍԻ ԱՓԵՐԸ. — Բարիզի աշխարհագրական ժողովին մէջ Հայր Կալան բանախօսութիւն մը արտասաներ է Տիգրիսի ափունքը ըրած ճամբորդութեան վրայ։ Բանախօսը Տիգրիս գետին ընթացքին ու անոր գետակներուն վրայ խօսելէ յետոյ, իր կարծիքներն պարզեց երկրին բուսաբերութեան, երկրաբանական ծագման ու կազմութեան վրայ եւ առաջ բերաւ պատմական յիշատակները։ Հ. Կալան իր բանախօսութիւնը աւարտեց Տիգրիսի երկու ափերուն վրայ ապրող ժողովուրդներուն ազգագրական ուսումնասիրութեամբ։

ՕՏԱՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ. — Սելանիկէն յունական թերթի մը կը գրեն. — «Տեղական իշխանութիւնք ուլահ եւ պուլկար ուսուցիչներուն ազգայարգեցին պաշտօնական արտօնութիւն տուած ուսուցչութեան համար, հակառակ պարագային չպիտի կրնան պաշտօնավարել քաղքին մէջ»։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ Նիքոլա իշխանը Տանիլօ պատուանշանին Ա. կարգը նուիրեց Վեհ. Սուլթանին մատենադպետ Օսման պէյին։

ԲԱՐԱՓԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ բեռնակիրներուն վարձքը չվճարելուն համար, այս վերջինները բողոքած էին Ջեռնհաս իշխանութեան, որ իր կարգին խնդիրը տեղեկագրած էր Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան։ Բեռնակիրները դարձեալ բողոք մատուցեր են։

ՊԻՐԼԻՈՆԻ ՄԷՋ ՄԶԿԻԹ. — Կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ Ցոնստանի Պիրէօնի քաղքին մէջ մզկիթ մը եւ հիւանդանոց մը կառուցանել Կայս. Անձնական Գանձուն ծախքով։ Մզկիթին ու հիւանդանոցին յատակագիծերը Պիրէօնի ճարտարապետներուն կողմէ պատրաստուելով, Բ. Դրան մատուցուեցան։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Պարսկաստանի Հոյ քաղքին մէջ պատահած երկրաշարժին հետեւանօք, երեք չորս գիւղեր ամբողջովին կործաներ են։ Երեք հոգի մեռեր են։ Ժողովուրդը սարսափահար վրաններու տակ կը բնակի։ Կառավարութիւնը նպաստ կը բաշխէ։

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ. — Ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ նախընթաց իրիկուն հացկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան ռուս. ընդհ. հիւպատոսարանի պաշտօնեաները իրենց ընտանիքներով։

ԴԵՐՄԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ապրիլ 15էն սկսեալ Պէրութի, Եաֆայի, Երուսաղէմի եւ Իզմիրի գերման թղթատուններն ամէն տեսակ թղթատարական գործողութիւն պիտի կատարեն։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Խառն ժողովի անդամներէն երկուքը, որք կիրակի օր ընտրուած էին, հրաժարական տուեր են։

ՊԱՂՏԱՏԻ եւ Պասրայի կուսակալութիւնք խնդրած են Սպարապետութենէն որ այդ նահանգներուն զանազան կողմերը պահակատուներ հաստատուին ոստիկան զօրաց համար։

ԽԱՀՈՒԿ. — Եւրոպայէ եկած հեռագիրները կ'ըսեն թէ խահուէին գինը երկու Ֆր. վրայ դրեր է։

ԿԱՑՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ մտադիր է 20% կանխավճար մաքսի վերածել Պաղտատի կուսակալութեան մէջ գտնուած մաքսաքննութեան տուգանորդը։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԱԼԱԳԻՐ. — Մինչեւ հիմա մասնաւոր հեռագիրներու համար հեռագրատունէն տրուած ընկալագիրները՝ 50 փարայ կ'արժէին, որուն 10 փարան դրոշմաթուղթի համար, բայց ուզողը ընկալագիր կ'առնէր։ Հիմա թղթատարական եւ հեռագրական վարչական խորհուրդը կ'առաջարկէ որ ընկալագիր-

ներն այսուհետեւ պարտաւորիչ ըլլան, եւ 10 փարա արժէն միայն, այսինքն դրոշմաթուղթի գինը։ Այս առաջարկութիւն Բ. Դրան վաւերացման պիտի ենթարկուի։

ՀԻՆ ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՖԷՆԷՐ. — «Մօնիթէօռ» Քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Հին Կամուրջէն մինչեւ Ֆէնէր տանող ճամբուն անկանոնութեան վրայ։ «Թողլով կ'ըսէ, նոյն ճամբուն վտանգներն առողջապահական տեսակէտով, այն ճամբէն կ'անցնին յաճախ երեւելի անձնաւորութիւններ, որք Յունաց Պատրիարքարանը կ'երթան։ Աւելորդ է մի առ մի թուել այդ փողոցին սալայատակին ողորմելի վիճակը, որ յաճախ կառքի արկածներու պատճառ կ'ըլլայ։ Աւագ չարշըին ու Զատկի տօնը մօտեցած ըլլալով, մասնաւորապէս անցուդարձի փողոց մը պիտի ըլլայ այն։ Արդէն վերջերս սալարկուեցաւ Էմին-Էօնիւյի հրապարակէն մինչեւ Ուն-Գափան տանող ճամբան։ Հիմակ ալ պէտք է Ուն-Գափանէն Ֆէնէր երկնցող մասը նորոգել, քանի որ մանաւանդ Յունաց Պատրիարքարանը, Ռէժիի վարչութիւնը, հանքածուխի մթերանոցներուն տէրերը պատրաստ են քաղաքապետութեան օգնել դրամապէս։ Պէտք չէ մոռնալ թէ Կայսերական Իրատէ մը կը հրամայէ քաղաքապետութեան՝ որ Ուն-Գափանէն մինչեւ Էյուպ գացող չիտակ ճամբան բոլորովին նորոգուի»։

ԾՈՎԱՅԻՆ հազարապետ Հագգը պէյ, որ իր գիտութական ուսումը կը կատարելագործէ Գերմանիոյ մէջ, պիտի անդամակցի այն յանձնաժողովին, որ պաշտօն ունի Նասըը Թէվֆիգ զրահաւորին վրայ կատարուելիք փոփոխութեանց հսկել։

ՋԵՌՆՀԱՍ պաշտօնատունը որոշած է Սկիւտարի ջրանկրաց յառուկ չէնք մը կառուցանել տալ։

ՄՍԻՆ ԳԻՆԸ. — Մահսուսէն չոգենաւեր զրկեց Պանտրմա՝ ոչխար բերելու համար մայրաքաղաք։

ՌՈՒՄԷԼԻ-ՖԷՆԷՐԻ վերջին հրդեհին պատճառած վնասները 15,000 ոսկի կը հաշուուին։

ԿԱՌՔԻ ԱՐԿԱԾ. — Նախընթաց օր Տօքթ. Հաճի Նաֆիզ փաշա երբ կառքով Գասըմփաշայի պահականոցին առջեւէն կ'անցնէր, կառքին ձիերը խրտչելով սկսան արագ վազել։ Կառապանը ձիերը զսպելու համար ամէն ճիգ կը թափէր, սակայն անոնք ա՛լ աւելի կատղած, սկսան քառասմբակ արշաւել։ Նաֆիզ փաշա տեսնելով որ կեանքը վտանգի մէջ է, կառքէն դուրս նետեց ինքզինքը, բայց իր անկումը լուրջ ըլլալով նուաղեցաւ։ Իսկոյն Գասըմփաշայի պահականոցէն օգնութեան հասնելով, հոն փոխադրեցին զայն, ուր նախնական դարմաններ տրուեցան։ Փաշան քիչ յետոյ սթափեցաւ. մէկ քանի սկրդուքներ միայն ստացած էր։ Ուրիշ կառքով մը քիչ յետոյ տուն դարձաւ։

ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ մէջ, ի Ղալաթիա, առաջին յարկ, թիւ 16, ձերմակեղէնի եւ հանդերձեղէնի մեծ վաճառատան մէջ, Զատկի տօնին առթիւ 3 չարաթուան համար լիքուիտասիոն մը կազմակերպուած է արտասովոր զեղչերով։

Գիներուն աժանութիւնը երկու տարի առաջուան լիքուիտասիոնի աժնութենէն չատ աւելի ըլլալով, արդոյ ընթերցողք անչուշտ պիտի փութան առիթէն օգտուիլ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, Ապրիլ 11

Ֆրանսական Ռանթ		101 47
Օսմ. Ռէժի	»	327 —
Օսմ. Բանկ. ակց. Դ.	Ֆր.	23 20
Բուլկր. երկաթուղի	Ֆր.	125 —
Օսմ. Պանքա		577 —
Թրանսվալ		70 —

ՏԵՍ չորրորդ երես «ԲԵՐԱ» սիկարի թղթին ծանուցումը։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱԼԻՎԱԼ-ՆՈՐԹ, 9 Ապրիլ. — Վէբէնէրի (Լէտրիպրանտի հարաւ-արեւմտեան կողմը Պլէօմֆօնթէյնէ Ալիվալ-Նորթ տանող ճամբուն) մէջ բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ ամբողջ օրը։ Պօէրք պարտութիւն կրեցին։ Երկու կողմերու կորուստներն ալ մեծ են։ Պօէր զօրախումբ մը Տէ Վէդստորբէ (Թաբանչուի հարաւակողմը, Պլէօմֆօնթէյնէ Վէբէնէր տանող ճամբուն) Վէբէնէր կը յառաջանայ հիմա։

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Ապրիլ. — Պուլուվայոյէ հասած լուրեր կը հաստատեն Մէֆքինկէ 6 մղոն անդին Մարտ 30ին կատարուած յարձակումը, որ Պօէրներու կողմէ ետ մղուեցաւ։ Գնդապետ Բլըմըր սախրուեցաւ ետ քաշուիլ։ Անգլ. կորուստներն են 3 սպայ եւ 7 հոգի սպանուած, 3 սպայ եւ 24 հոգի վիրաւոր, 11 հոգի անհետացած։

— Կէպլէրոնէն (Մէֆքինկի հիւսիս-կողմը) կը հեռագրեն թէ գնդապետ Բլըմըր Մարտ 30ին թեթեւապէս վիրաւորուեր է թեւէն։

— Ապրիլ 8 թուով կը հեռագրեն Սայմընսդաունէ. — «Փախած 30 գերիներէն 15ը ձերբակալուեցան։ Պօէր գերիներուն մէջ 4 նոր մահեր պատահեր են ժանտատենդէ, որ քաղքին մէջ համաճարակ դարձած է»։

— Զօր. Պուլըր Տրաքէնսպէրկի մէկ կիրճը բռներ է, Օրանժեան զօրաց ետեւը դառնալու փորձ մը ընելու համար։

— Անգլիացիք կը չարունակեն մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք, պաչար եւ չինուածանիւթ ցամաք հանել եւ Պէյրա գրկել։

ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԱՄԵՆԷՆ ԿՈՂՄԵՐԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ. — Վերջին լուրերու համաձայն Աշանդիներու ապստամբութիւնը մտատանջութիւն կը պատճառէ, որովհետեւ հոն գտնուող անգլ. ուժերն անբաւական են։

ԲԱՐԻԶ. — Աշանդիներու ապստամբութիւնը կ'աւելնայ։

— Գնդ. Վիլպուա-Մառէօյ փախած յայտնած ըլլալով Թաղուիլ հո՛ն ուր պիտի մեռնի, իր եղբայրը առ այժմ ետ կեցեր է Թրանսվալ երթալէ եւ գնդապետին մարմինը Ֆրանսա փոխադրելու խորհրդէն։

— Տերակոյտը քուէարկեց ելմտացոյցը, ինչպէս նաեւ Մատակասքարի համար առաջարկուած 60 միլիոնի փոխառութիւնը։

— Ս. Թոմասի (Անգլիեանց մէջ) բնակիչները կը բողոքեն Միացեալ-Նահանգաց կցուելուն դէմ։

— «Օրիդէր» կ'իմանայ թէ Մաղամբօ կղզին Ռուսիոյ կողմէ առնուելու մասին Ռուսիոյ, Քորէայի եւ Ճաբոնի միջեւ կատարուած բանակցութիւնները որոնք չեն աւարտած, մինչեւ հիմա ո՛ եւ է արդիւնք չունեցան։

ՊԵՐԼԻՆ. — Մամուլը միաձայնութեամբ կ'ողջունէ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսեր այցելութիւնն ի Պերլին իբր նոր դրաւական մը Երրեակ զինակցութեան յայտաւեւութեան եւ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ սերտ դաչնակցութեան։ Վիլհէլմ կայսրը Պերլինի քաղաքապետին հեռագիր մը ուղղեց, որով կը ծանուցանէ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսեր բերկրալի այցելութիւնը, «որպէս զի քաղաքացիք ժամանակ ունենան քաղաքը զարդարելու, իր պատկառելի եւ հաւատարիմ դաչնակիցն ընդունելու համար»։

ՏԸՐՊԻՆ. — Վիքթորիա թագուհին երեկ կառքով պտըտեցաւ այն փողոցները՝ ուրկից չէր անցած քաղաք ժամանած ատեն։ Թագուհին խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ. — Ծովակալ Տիուէյ այս չաբթու պիտի հրատարակէ իր ծրագիրը (Տես այսօրուան մեր Քաղաքական բաժինը) իբրեւ ժողովրդային ընտրելի։ Հէրըլտ կը կարծէ թէ ծովակալը Փիլիպպեանց անկախութեան նպաստաւոր պիտի խօսի, եւ ամերիկեան պարզ թեւարկութիւն մը պիտի առաջարկէ, եւ նաւային կեդրոն մը միայն բռնել արքիպեղագոսին մէջ։

ԱԹԷՆՔ. — Եովկիոս թագաւոր մտադիր է Վիէննա երթալ մասնագէտ բժշկի մը։

ՀՌՈՄ. — Լէօն ԺԳ. Պապը Ռուսիոյ մասին չատ համակրալից յայտարարութիւններ ըրեր է վերջերս, գովելով Նիքոլա Բ.ի խաղաղասէր տրամադրութիւնները։

— Ումպէրթօ թագաւոր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Միջերկրականի ռուս նաւատորմին հրամանատար ծովակալ Վալրօնդի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին նախագահ Բօլ Տէչանէլ ի մօտոյ Ռուսիա պիտի գայ։

Երէկ իրիկուն մինչեւ կէս գիշերը անցած Հեռագրական գործակալութիւնը չի հաղորդեց այս գիշերուան հեռագիրները։

ՆՈՐ ՊՏՈՅՏ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ԹԱՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԳՈՒՐՈՒՉԷՇՄԷ

Այս գիւղին Գուրուչէշմէ կոչուելուն պատճառ տրուած է գեղին աղբիւրները, որ բնաւ չեն վազեր եղեր։

Ըսուած է թէ գեղացին աղբիւր կը չինէ, բայց ջուր բերելու հոգ չըներ։

Սակայն աւելի ճիչդն այն է, որ այս գիւղն բնաւ արդիւնք մը, բերք մը չունի եւ ցարդ չէ տուած, եւ չեմ գիտեր բան մը որ այս գեղին անունով ծախուի։ Իր դրացի Առնաւուդեղը գոնէ դրօսալի ծովեզերք մը ունի, որ ամէն ազգէ բազմութիւն իրեն կը քաչէ եւ բոլոր եղանները իր անունով կը ծախուին ամէն տեղ։

Սակայն անոնք որ Գուրուչէշմէի բարձունքը ընտրած են սխալմամբ եւ հոն նստած, չեն կրցած երկար ատեն անտարբեր մնալ եկեղեցիի եւ դպրոցի գործերուն եւ գեղը փոխած են։

Այս գեղի գերեզմանատունը թաղուած են Հայ եւ Հռովմէական նշանաւոր գրա-

դէտ աղդայիններ, որոնք հիանալի տապանաքարեր ունին։

Տեղացիք շատ խնայասէր եղած են եւ խնայասէրները միշտ կը սիրեն։ Պատմուած է թէ՝ եկեղեցին շատ մամ ու եղ չի վառուելու համար, ժամանակին խորհուրդ ըրած են դեղացիք եւ քահանային յանձնարարած որ կամ լուսնի լուսով կարդայ եւ կամ միշտ կէս օրին արարողութեան սկսի։

Վարժարանին համար ալ ըսուած է թէ՝ դասատուները ամէն կիրակի իրենց ամուսիններուն համար Թաղ. Խորհրդին կ'երթային զրամ ուզելու եւ չառնելու համար։

Ուրախ ենք որ այսօր խելոք դասատուները այս նեղութիւնը չեն քաշեր։

Վերջապէս հասկցուած է թէ՝ յանցանքը բոլորովին Գուրուչէչմէցիներունը չէ եղեր. այլ է քիչ տալ, այլ է բնաւ չի տալ, դնա՛, եկու ըսել։ Յանցանքը դեղին Հրեաներուն հանած աղմուկին ըլլալը վերջապէս հասկցուած է, որովհետեւ ասոնց աղմուկէն դեղացիք իրար լսել կարելի չըլլալով, օր մը դիւղին բարձունքը գերիզմանատունէն քիչ մը վեր կ'ելնեն եւ հոն խորհուրդ գումարուելով, կ'որոշեն դպրոցը բարեկարգել, պաշտօնեաներուն վճարել, եւ Աստուած ջար նազարեն պահէ, մէկ քանի տարիէ ի վեր իրենց որոշումն ալ յարգել սկսած են։

Հոս երեսուն քառասուն Հայու տուն կար ու կայ, եթէ մէկուն ըսածին պէս ութսուն տուն ըլլար՝ բնաւ իրարու խօսք պիտի չի հասկնային, ուր որ ալ գումարուէին։

Տեղւոյս կիներուն համար ալ ըսուած է թէ՝ այրերէն աւելի դպրոցասէր ու եկեղեցասէր են եւ այս հաստատուած պիտի ըլլայ եղեր, եթէ ժամանակին դպրոցն ու եկեղեցին անոնց յանձնուէին։

Ըսուած է նաեւ թէ՝ հոս ընակող կիները պտոյտը չեն սիրեր, որովհետեւ պարտելու տեղ չունի, բայց այս կէտը նկատի չառնելով, ցարդ կը պարծենան օտար թաղերու կիներուն թէ՝ մենք փողոցի կիներ չենք, մենք պտոյտի ելնելու սովորութիւն բնաւ չունինք, եւ այս պատճառաւ ալ մօտայի ալ չենք հետեւիր։

Ահա, մօտայէ դժգոհներու վիճուած տեղը։

ՎԷՎՑԻՄԷՆ

ՏՊԱԳՐԱՆ „ԾԱՂԻԿ"Ի
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն օր եւ ամէն գիշեր միջնէն լոյս բաց է

Կը տպէ ամէն չլեզուով և ամէն տեսակ տառերով տեսարաններ, հաշուեցոյցներ, նամակագրութիւն, այցեքարտ, մահագրեր, հարսանեկան հրաւիրագիրներ, եւ այլն, շրջող ու մաքուր տպագրութեամբ։

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ՁԱՓԱՒՈՐ ԵՆ — ԳԻՄՍՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՅ

ԷՔԻԹԱՊԼ
„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՈՐ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽՈՒՐՈՒԹԵԱՆ Դ ՐԱՄԱԴԼՈՒԹ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15 Մ. միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համագումարին ԳՐԵԹԷ ԿԻՍԻՆԸ]

Աշխարհի մէջ գտնուող ոչ մէկ ընկերութիւն

Էքիթապլի չափ զորձառնութիւն ունի.

Էքիթապլի չափ պահեստի դրամ ունի.

Էքիթապլի չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կընայ աւելի ԱԺԱՆ եւ աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան Էքիթապլ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
ԳԱՌՆԻԿ ԱՄՏՈՒԱՆՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, Պանճեա-Գափու, Անանիատի Խան Թիւ 20, 21 եւ 22
Ընկերութեան դրամատուն
Լոնտոն, ՍՆԳԼՈՒՇ ՊԱՆԿԱ
Բարիզ, ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ՄՈՒՇԷԼ ԹՈՅԼՈՒԶԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱՐԺԿՆ, ԵՒ ԱԿՆԱՐԺԿՆ, ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Ղալաթիա, Վոյվոտա Պանայանոցին Լիցի, թիւ 94

Վաճառատան մէջ ամէն տեսակ ակնարուժական եւ վիրարուժական գործիքներ կը վաճառուին ՄԵՆԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՒՐԱՔԱՆԱԿ։ Կակուղ եւ կարծր բատիկէ (քառչուկ) առարկաներ, ականջի կապիչներ (գաղտ դաղոր), տեսակ տեսակ գրեհներ (շիրինկա), եւրոպական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խաչորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսքոպ), փոքր եւ մեծ մանրադէտի ապակիներ, նորատեսակ ոսկի եւ այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատան մէջ։ Գիները շատ ժամանակ։ Առնախորդք շատ գոհ պիտի մնան։

PÉRA ԲԵՐԱ
ՍԻԿԱՐԻ ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹ
ԳՈՐԾԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ

Այս անդամ յատկապէս Ֆրանսական սիկարի թուղթ ուղղակի բերել տալով, «ԲԵՐԱ» անուամբ հրապարակ հանած եմ, մասնաւորապէս իրենց առողջութեան հոգածու ծխասիրաց համար։

ԲԵՐԱ սիկարի թուղթին համար աւելորդ է գովեստներ շռայլել, քանի որ գործածողները մէկ անդամէն պիտի համոզուին անոր առաւելութիւններուն՝ որք այս թուղթին արագապէս ծուռտման աղդակները պիտի ըլլան։

ԲԵՐԱ սիկարի թուղթը տեսակի ապնուութենէն զատ, սրտի գոհունակութիւն ալ կը պատճառէ իր չքեղ եւ նուրբ կողքով, եւ մտքի գոհունակութիւն ալ կը պատճառէ կողքին մէջի կողմը եւ տուփերուն տակը գտնուող գունաւոր քարտէսով որ կը ներկայացնէ Ղալաթիոյ, Բերայի, Բանկալթիի, Շիշլիի, Թէրիքէօյի, Գալաթայի, Պէշիկթաշի եւ Օրթաքէօյի պողոտաները եւ փողոցները ամենայն կանոնաւորութեամբ։

ԲԵՐԱ սիկարի թուղթին կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Զաղմաղճըլար Զիւմպիւշլիւ խան թիւ 18։ Կը գտնուի նաեւ ամէն ծխավաճառաց եւ թղթավաճառաց քով։

— Ծանձնակատարներու համար մասնաւոր զեղչ։

Կողքերուն վրայ «PÉRA» բառը եւ մէջի կողմը գունաւոր քարտէս չի գտնուող պրակները կեղծ են։

Կ. ԳԻՊԷՐԵԱՆ 1—60

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԳՐԲԵՐ

Խիստ երեկոյին կարդացուելիք գիրքերն առանձին թղթերու վրայ տպուած՝ կը ծախուին Մարգարեան դրատունը, 15 զրուշի։ Երգեցողութիւն Աւագ շաբթու, 1 զրշ. Երգեցողութիւնք Ս. Պատարագի, 30 փարա։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻՆԵՐՈՒՆ

«Ծաղիկ»ի գործակալ կարգուած է Ռ. Լ. Ֆ. Մանավեան։

ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՐԷՒԻՒՆԻ
LES PROVINCES RÉUNIES
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՊՐԻՒՔՍԷԼ

Դրամագլուխ ֆրանք 2,500,000 — Դրամատուն ընկերութիւնք, Գրէտի-Լիոնէ

Ընկերութիւնք կ'ապահովագրէ մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ վաճառքներ խիստ չափաւոր գիներով

Գլխաւոր Տնօրէնութեան Ա. ԿԹԻՐԵԱՆՑ — Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալները կը փնտռուին — Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐԵՍԱԿ ՈՒՆՋԵԱՆ

Ղալաթիա, Մերջէսանի փողոց, Ճէռիտ խան

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (93)

ԹԻՒՔ ՍԱՆ

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Ե

ԵՐԿՈՒ ՅՈՒՍԱՀԱՐՆԵՐԸ

—Եթէ ո՛ւ եւ է արկելք չէ եկած Բալլիպի դէմ, ա՛լ ամէն բան լմնցած է։

Ու մտքով կը հետեւէր մարդասպանին չարժուումներուն այն զրկակին մէջ, ուրկից խայտառակաբար վռնտած էին զայն։

—Աւելի դէշ վրէժս կը լուծեմ։

Տարիները ա՛լ աւելի աճեցուցած էին իր զայրոյթն ու նախանձը։

—Առանց այս անհեթեթ եւ ապուշ դղրդութեան, որուն համար զոհուեցայ, իմ կեանքս համակ երջանիկ եւ զուարթ պիտի ըլլար։ Տիկ. Գասթրէ զիս կը սիրէր, երբեք չպիտի հեռանայի քովէն, յամրաբար պիտի ջնջէի Իզապէլի աղջկանէ ու իմ նպատակս պիտի հասնէի ապահով կերպով, առանց բռնութեան, առանց . . . ոճրի։ Տիրէն է ամէն բանի պատճառը . . . ներկայ վիճակս պատճառն ալ անիկա է։ Նոյն իսկ մոլութիւնս մղողը զիս . . . Ու այս ամէնէն ետքը զիս լքեց կնոջ մը եւ աղնտիսի կնոջ մը համար, զոր չափազանց կ'ատեմ ու կը բաղձամ մեռած տեսնել, նոյն իսկ եթէ իմ սիրոյ մրցակցութիւնս ալ եղած չըլլար։

Այս պահուն, Բալլիպի միշտ պահուըռած Իզապէլի սենեակին մէջ, կ'սկսէր թէթեւ մտասանջութիւններ զդալ։ Բալլիպի Շընէյլի դղեակը զիւրաւ մտնելուն պատճառաւ, սկսած էր բացարձակ վստահութիւն ունենալ։ Ամէն ինչ լաւ անցած էր, ինչպէս իրեն ըսած էր Դլառաւ։ Կը կարծէր թէ ո՛չ ոք տեսած էր զինք։ Ու ոճրագործներու սովորական պղտորութեամբ, կ'սպասէր զայն սպաննելու վայրկեանին։ Սակայն, ասոր ժամ յետոյ, երբ զղեակին երթեւեկը դիտեց, մտատանջութիւն զդաց։ Ոչ ոք մտած էր Իզապէլի սենեակը, բայց ինքզինքն ապահովցուց ըսելով.

—Քանի մը վայրկեան ալ պիտի անցնէ մօրաքրոջ քովէ։

Կէս դիշեր հնչեց։

—Խարուած չըլլամ, մտմտաց յանկարծական սարսռալով մը։

Մեծ զղուշութեամբ դուրս ելաւ իր թաքստոցէն, աշխատութեան սենեակէն անցաւ ու սենեակ մտաւ, եւ դաշոյն ի ձեռին գնաց անկողինը շշոփելու։

—Պա՛տրաստ է, ա՛ն խարուելը եմ Բարկութիւն զդաց Դլառայի դէմ։

—Բայց ո՛չ, Դլառա լաւ տեղեկութիւն չէ տուած ինծի, քանի որ ճշդրտորէն հետեւեցայ իր պատուէրներուն։

Ու ետ ետ երթալով, հեշտադարանին մօտեցաւ, որուն վրայ գլխարկ մը դտաւ, զոր երկար բարակ քննելէ ետք.

—Բրէբէ գլխարկ մը է, ըսաւ, սուզի երկար քող մը . . . Ոչ, չեմ սխալիր, Իզապէլի սենեակն է ասիկա . . . Միայն թէ Ս. Ատրէսի ոճրէն ի վեր, Իզապէլ իր մօրաքրոջ սենեակը պատկած ըլլալու է . . . Պէտք էի զուշակել ատիկա։ Ինչ ընելու է հիմա։

Խորհելու համար կացութեան վրայ, իր թաքստոցը քաշուեցաւ նորէն ու ժամ մըն ալ սպասեց հոն, դաշոյնը ձեռքին մէջ դարձնելով կատղած։

—Փախլի՞մ . . . եթէ ոչ ներկայացած այս մեկ ատիթէն օգուտ քաղեմ . . . Իզապէլ մինակ է միւս սենեակին մէջ։ Եթէ Իզապէլը սպաննեմ, չպիտի ստիպուիմ նաեւ մօրաքոյրն ալ սպաննել, որուն մահը մեղի անօգուտ է . . .

—Տակաւ, այս դժուարութեանց առջեւ, սա՛ եղրակացութեան կը յանդէր։

—Բալլիպի, բարեկամս, դուն անմոռութիւն մը գործեցիր . . . Այդ Դլառան թերեւս խաղ կը խաղայ քեզի, ինչպէս դուն անոր պիտի խաղայիր եթէ ձեռքդ դար։ Տիրէին զգաստարն առնելու էի այս գործին մէջ մտնելէն առաջ . . . բայց սա օրիորդ Դլառան որքան հմտագիտ լեզու մը ունի . . . ու ես ծուլակը բռնուեցայ . . . Իրաւ որ բոլոր այս անհաճոյ դէպքերը անտարակոյս նախախնամութեան մէկ աղդարարութիւնն են . . . Կծիկը գտնենք։

Իր թաքստոցէն դուրս եկելով դէպ ի սանդուխի անցքին վրայ գտնուող դուռն ուղղուեցաւ, բայց ի զուր բանալին կը ղպանքին մէջ կը դարձնէր։

—Ինչ կը նշանակէ ասիկա։

Պահ մը կարծեց թէ՝ ա՛լ կորսուած է ինքզինքը, բայց ձայն ձուն չլսելով դուռը, հնթադրեց որ կղպանքին ուրուած էր. ուստի որոշեց ուրիշ ճարտարով մը փախիլ։

Սենեակէն անցաւ, մեծ սանդուխին անցքին վրայ գտնուող դուռը բաց դրատնելով, դուրս ելաւ։ Բայց այն պահուն երբ վար կ'իջնէր, մարդ մը ցցուեցաւ իր դէմը, ելեւմտելը դէմքին ուղղելով։ Բալլիպի իր դաշոյնը բարձրացուց եւ տնչուշտ պիտի զարնէր, եթէ լուսնին շողերը, որոնք սանդուխին բարձունքէն կուգային, չմատնէին անոր ոճ ըլլալը։

—Գ. որ Գուռվիէ՞ս։

—Գ. Բիւ Գիէ՛ք։

Կարճատեւ լռութենէ մը ետք՝ Տիրէ ըսաւ.

—Ամէն բան կ'ըմբռնեմ հիմա . . . Հետեւեցէք ինծի։

Զ

ՏԻԿԻՆ ԳԱՌԹԸՐԻԻ
ՅՈՒՍԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այն պահուն երբ Տիրէ այդ բառերը կ'արտասանէր, Տիկ. Գասթրէ, որ անոր ձայնը ճանչցած էր, սենեակին դրան բացուածքին քով եկած էր։ Նախ կարծած էր թէ իր մորեղբօրորդին կեանքը վտանգի մէջ է եւ օգնութեան հասած էր։ Մէկ վայրկեանի մէջ իր բոլոր յոյսերը կը ջախջախուէին։ Այդ զարհուրելի ոճրագործը կը ճանչնար, Տիրէն էր, եւ ոչ միայն կը ճանչնար զայն, այլ իրը բարեկամ, գրէթէ մեղսակցութիւն մը պէս կը վարուէր անոր հետ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՂԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՍԱՂԱՆԵԱՆ
Ղալաթիոյ Հանուի փայտ խան